

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-12>

УДК 001.895;379.85

Дорож Роман Степанович

магістрант,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8792-3793>**Адамовський Олександр Микоалійович**

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту організацій,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3515-4635>**Roman Dorozh, Alexander Adamovsky**

Lviv Polytechnic National University

**МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ В УКРАЇНІ****MODEL OF INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF TOURIST DESTINATIONS IN UKRAINE**

Анотація. Стаття присвячена ролі інновацій у процесі функціонування туристичної сфери та обґрунтуванню моделі інноваційного розвитку туристичних дестинацій в Україні. Розглянуто основні підходи до розуміння сутності поняття «дестинації» та акцентовано увагу на їх особливостях у процесі функціонування туристичної галузі. Аргументовано, що з огляду на потребу постійного розвитку туристичних дестинацій на інноваційній основі необхідно комплексно підходити до вирішення цього питання. Представлено модель інноваційного розвитку туристичних дестинацій в Україні із врахуванням найважливіших моментів функціонування туристичних підприємств та чинників впливу на їх діяльність. Запропоновано підходи щодо підвищення рівня інноваційного розвитку туристичних дестинацій з позиції застосування ефективних важелів публічного управління, покращення фінансово-кредитного, нормативно-правового та інформаційного забезпечення туристичної галузі.

Ключові слова: туристичні дестинації, інноваційний розвиток, модель, держава, інновації, потенціал.

Summary. The article is devoted to the role of innovations in the functioning of the tourism sphere and the justification of the model of innovative development of tourist destinations in Ukraine. The main approaches to understanding the essence of the concept of "destination" are considered and attention is focused on their features in the process of functioning of the tourism industry. It is argued that because of the need for constant development of tourist destinations on an innovative basis, it is necessary to approach the solution of this issue comprehensively. The model of innovative development of tourist destinations in Ukraine is presented, taking into account the most important aspects of the operation of tourist enterprises and factors affecting their activities. Approaches to increasing the level of innovative development of tourist destinations from the standpoint of using effective levers of public administration, improving financial and credit, and regulatory and information support of the tourism industry are proposed. It is substantiated that the model of innovative development of tourist destinations in Ukraine is correlated with the action of the levers of public management, that is, the presence of an effective management vertical in the state capable of ensuring the progressive development of the tourism industry. It is argued that the directions of financial and credit support for the development of tourist destinations in Ukraine proposed in the article are designed to simplify access to the necessary funds for tourist entities, which will contribute to increasing the efficiency of their activities and strengthening innovative positions on the market. It was noted that an important direction of innovative development of tourist destinations is its information support, thanks to which there is an opportunity to significantly improve the quality of tourist services. It is proven that to effectively interact with the elements of the proposed model, it is necessary to ensure the implementation of the following provisions: the formation of an effective management system of the tourism industry at the state and regional levels.

Keywords: tourist destinations, innovative development, model, state, innovations, potential.

Постановка проблеми. Сфера туризму є однією із пріоритетних галузей розвитку будь-якої держави, оскільки за рахунок зростаючої кількості туристів використовується потенціал та зростає рівень валового внутрішнього продукту і національного багатства країни. Активізація роз-

витку туристичної індустрії є можливою за рахунок впровадження інновацій у галузь.

Як свідчить позитивний міжнародний досвід, широке застосування інновацій сприяє створенню конкурентоспроможних туристичних товарів і послуг на національному та міжнародному ринках та успішному функціонуванню туристичних дестинацій в цілому. Зважаючи на ті трансформації, які відбуваються на даний час в сучасному українському суспільстві, кожна із галузей національного господарства, в тому числі і туристична, потребує особливої уваги в контексті її збереження та майбутнього відновлення. І якраз активне впровадження інновацій здатне втримати туристичну сферу на належному рівні розвитку та забезпечити її невинне зростання у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інноваційний розвиток туристичної галузі досліджується у працях багатьох науковців. Зокрема, до них слід віднести таких вчених як Грановська В. [4], Демко В. [4], Колесник Т. [2], Корж Н. [1], Онищук Н. [1], Пасека С. [4], Підвальна О. [2], Пристемський О. [4], Савіна Г. [3], Трусова Н. [4], Чернявська Т. [4], Яковенко О. [3] та інші.

У своїх працях вони вивчають особливості управління клієнтською базою туристичних підприємств із застосуванням Інтернет-ресурсів в економічному аспекті, досліджують фактори інноваційного розвитку туристичних дестинацій, розглядають специфіку регіональної політики інноваційного розвитку сфери туризму, проблеми її формування та регулювання, аналізують інноваційну кластеризацію регіону в контексті підвищення конкурентних позицій підприємств туристичної дестинації.

Невирішені частини загальної проблеми, яку досліджують у статті. Незважаючи на значну кількість публікацій із представленої тематики, все ж потрібно відмітити потребу поглиблених наукових досліджень у сфері інноваційного розвитку туристичних дестинацій та обґрунтування його моделі, зважаючи на особливості стану сучасного суспільства та тих трансформацій, які відбуваються в ньому.

Мета статті полягає в тому, щоб дослідити особливості впровадження інновацій у процесі функціонування туристичних дестинацій та представити модель їх інноваційного розвитку в перспективі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи особливості інноваційного розвитку туристичних дестинацій, в першу чергу варто розпочати із розкриття сутності поняття «дестинація». Термін «дестинація» можна трактувати як місце призначення, яке туристи вибирають для відвідування. У документах Всесвітньої туристської організації ООН є таке визначення: «Дестинація визначається як місце, відвідування якого є центральним у своєму рішенні зробити поїздку» [5].

Загалом, дестинація регламентує мотивацію туриста подорожувати у визначене місце, тому в туризмі вона розглядається як комплексний комерційний продукт. Особливо варто акцентувати увагу на тому, що цінність дестинації може зростати за рахунок інновацій, тобто нових ринкових пропозицій, які підкріплюються попитом, зважаючи на здатність туристичного продукту задовольняти потреби туристів із вищою якістю.

З огляду на потребу постійного розвитку туристичних дестинацій на інноваційній основі необхідно комплексно підходити до вирішення цього питання. В контексті цього варто представити модель інноваційного розвитку туристичних дестинацій в Україні із врахуванням найважливіших моментів функціонування туристичних підприємств та чинників впливу на їх діяльність. Ця модель у вигляді схеми представлена на рис. 1.

Як видно з рис. 1, в основі представленої моделі лежить вплив внутрішніх та зовнішніх чинників на розвиток туристичних дестинацій в Україні. Зовнішні чинники регламентуються важелями публічного управління, фінансово-кредитним та нормативно-правовим регулюванням. Також сюди відноситься і інформаційне забезпечення, яке залежить від впливу держави та кон'юнктури на туристичному ринку, що вимагає постійного оновлення даних для функціонування туристичних дестинацій з найкращим результатом. Завданням внутрішніх чинників є уніфікація управлінських процесів у напрямі підвищення якості та ефективності функціонування туристичних дестинацій [1].

Модель інноваційного розвитку туристичних дестинацій в Україні корелюється із дією важелів публічного управління, тобто наявністю ефективною управлінської вертикалі в державі, здатної забезпечувати прогресивний розвиток туристичної галузі. З цією метою потрібно вирішити наступні пріоритетні завдання:

- розв'язання питань місцевого значення шляхом підвищення самостійності регіональних туристичних дестинацій;
- розширення повноважень органів державного управління в галузі туризму в контексті ефективного управління діяльністю туристичних дестинацій;
- створення комплексної системи регулювання діяльності туристичних дестинацій на усіх рівнях загальнодержавної управлінської ієрархії.

Поряд із цим необхідно наголосити на важливості відповідного фінансово-кредитного забезпечення розвитку туристичних дестинацій. Іншими словами, у напрямі інноваційного розвитку туристичних дестинацій потрібно мати доступ до фінансових ресурсів, достатніх для їх повноцінного функціонування (рис. 2).

Представлені на рис. 2 напрями фінансово-кредитного забезпечення розвитку туристичних дес-

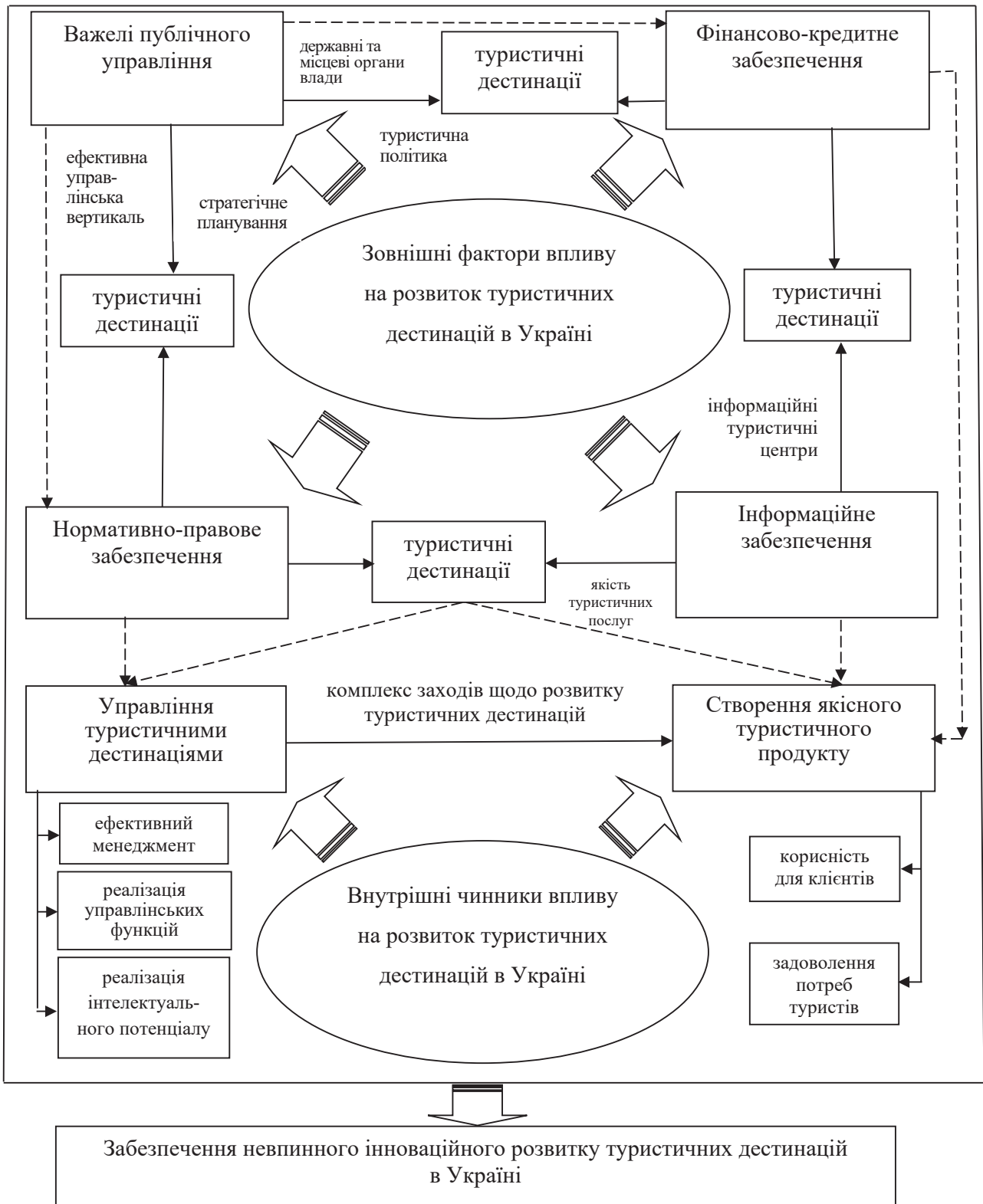


Рисунок 1 – Модель інноваційного розвитку туристичних дестинацій в Україні

Джерело: власні узагальнення

турацій в Україні покликані спростити туристичним суб'єктам доступ до необхідних коштів, що сприятиме підвищенню ефективності їх діяльності та укріпленню інноваційних позицій на ринку.

Слід зауважити, що туристична галузь є особливою тим, що вона спрямована на задоволення потреб туристів. Значна частина подорожуючих приїжджає з-за кордону, відповідно

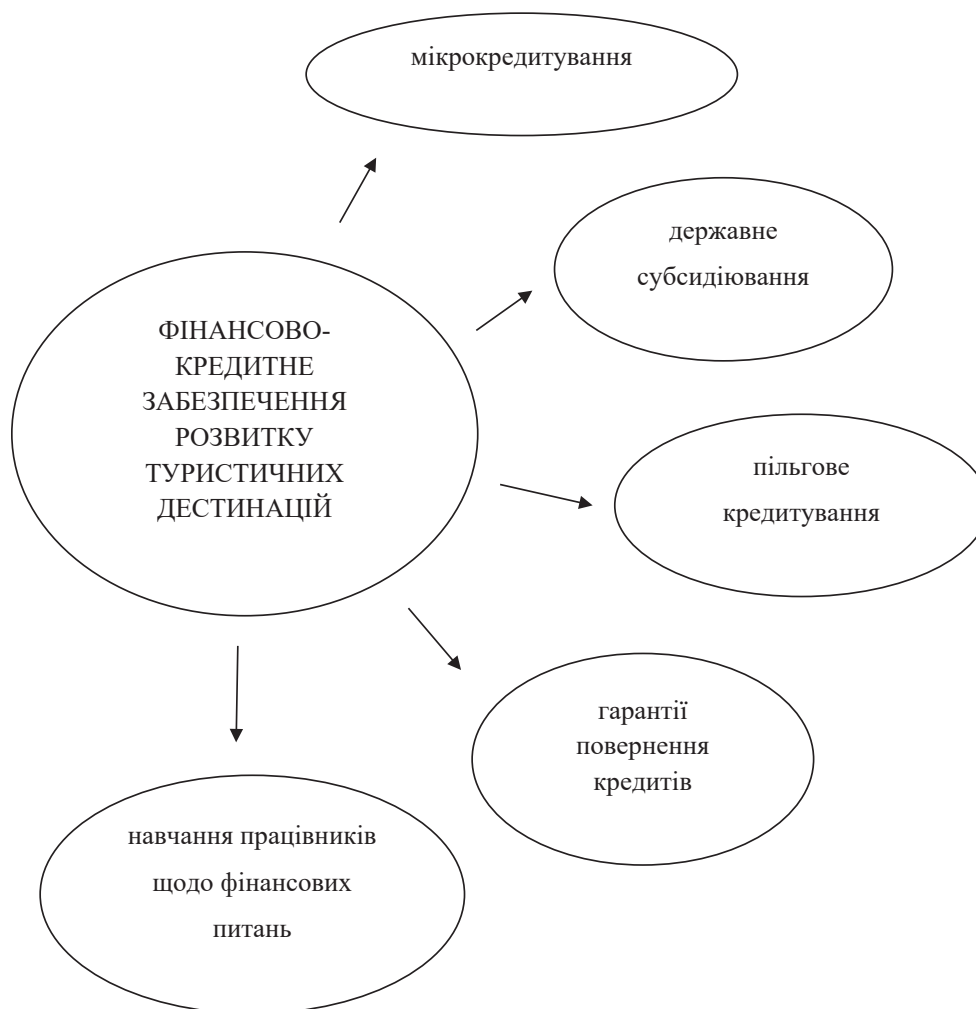


Рисунок 2 – Фінансово-кредитне забезпечення розвитку туристичних дестинацій в Україні

Джерело: власні узагальнення

до чого у вітчизняних реаліях потрібно враховувати закордонні особливості, зокрема, які стосуються нормативно-правового регулювання туристичної галузі. Відповідно, це вимагає узгодження нормативно-правової бази України у сфері туризму і з нормами та стандартами Європейського Союзу [6].

З цією метою потрібно на державному рівні здійснити дії, зображені на рис. 3.

Важливим напрямом інноваційного розвитку туристичних дестинацій є його інформаційне забезпечення, завдяки чому існує можливість значного покращення якості туристичних послуг. З метою прогресивного поступу туристичної галузі України необхідним є якісне інформаційне забезпечення, яке найбільш повно розкривається через сукупність функцій, які воно виконує:

- впровадження в життя стратегій та маркетингових планів, які будуть відповідати потребам розвитку туристичних дестинацій;

- залучення фінансових, науково-технічних, матеріальних, виробничих та інших видів ресурсів для ефективного розвитку туристичних дестинацій;

- розробка у коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі стратегій та перспективних планів;

- спрямованість на задоволення перспективних прагнень і бажань, а також вподобань та потреб реальних та потенційних споживачів туристичних продуктів.

Розвитку туристичних дестинацій сприятимуть інформаційні центри, які покликані бути посередниками між надавачами послуг у сфері туризму та отримувачами послуг і завдяки яким туристи можуть отримати потрібну їм інформацію в мінімальні строки. Це стосується, наприклад, руху транспорту чи закладів харчування, наявності місць в хостелах чи готелях, популярних туристичних маршрутів чи екскурсій, а також інших необхідних даних. Такі туристичні інфор-



Рисунок 3 – Покращення нормативно-правового забезпечення функціонування туристичних дестинацій у напрямі їх інноваційного розвитку

Джерело: власні узагальнення

маційні центри здатні стати візитною карткою певного туристичного об'єкту або населеного пункту, сформувати позитивне враження про той чи інший регіон [3].

Таким чином, розвиток інформаційних технологій у сфері українського туризму здатний забезпечити ефективне функціонування туристичних дестинацій та сприяти підвищенню рівня конкурентоспроможності туристичних суб'єктів в цілому.

Висновки. Отже, модель інноваційного розвитку туристичних дестинацій покликана підвищити ефективність діяльності суб'єктів туристичної сфери, перевести туристичну галузь на якісно новий рівень функціонування та забезпечити її піднесення та процвітання, а також високий рівень конкурентоспроможності суб'єктів туристичної сфери на вітчизняному та міжнародному ринках.

З метою результативної взаємодії елементів зазначеної моделі потрібно забезпечити реалізацію наступних положень: формування дієвої системи управління туристичною галуззю на рівні держави та регіонів; вдосконалення туристичної інфраструктури; забезпечення рівномірного розвитку туристичної галузі на рівні регіонів держави; посилення позитивного туристичного іміджу України на міжнародній арені та вимог до якості національного туристичного продукту; забезпечення збереження природних, історичних та культурних ресурсів як об'єктів, на які спрямований туристичний бізнес і за рахунок яких функціонують туристичні підприємства. Ці та інші заходи необхідно здійснити для подальшого невинного та ефективного розвитку туристичних дестинацій.

Список використаних джерел:

1. Корж Н.В., Онишук Н.В. Фактори інноваційного розвитку туристичних дестинацій. *Економіка і організація управління*. 2021. № 4 (44). С. 45–54. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.4.5>
2. Підвальна О.Г., Колесник Т.В. Регіональна політика інноваційного розвитку сфери туризму: проблеми формування та регулювання : монографія. Вінниця : ВНАУ, 2022. 373 с.
3. Савіна Г.Г., Яковенко О.В. Управління клієнтською базою туристичного підприємства із застосуванням інтернет-ресурсів: економічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 25. Частина 2. 2019. С. 107–110.
4. Трусова Н., Чернявська Т., Пасека С., Грановська В., Пристемський О., Демко В. Інноваційна кластеризація регіону в контексті підвищення конкурентних позицій підприємств туристично-рекреаційної дестинації. *GeoJournal of Tourism and Geosite*. 2020. № 33 (3). С. 1126–1134.

5. New Platform Tourism Services (or the so-called Sharing Economy) – Understand, Rethink and Adapt. UNWTO, 2017. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284419081> (дата звернення: 10.01.2024).
6. Country Analysis the World Travel & Tourism Council (WTTC). URL: <https://www.wttc.org/economicimpact/country-analysis/> (дата звернення: 12.01.2024).

References:

1. Korzh N. V., Onyshchuk N. V. (2021) Faktory innovatsiynoho rozvytku turystychnykh destynatsiy [Factors of innovative development of tourist destinations]. *Ekonomika i organizatsiya upravlinnya*, no. 4 (44), pp. 45–54. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.4.5> (in Ukrainian)
2. Pidvalna O. G., Kolesnyk T. V. (2022) *Rehional'na polityka innovatsiynoho rozvytku sfery turizmu: problemy formuvannya ta rehulyuvannya*: monohrafiya [Regional policy of innovative development of tourism: problems of formation and regulation: a monograph]. Vinnytsya: VNAU, 373 p. (in Ukrainian)
3. Savina H. H., Yakovenko O. V. (2019) Upravlinnya kliyentskoyu bazoyu turystychnoho pidpryyemstva iz zastosuvannyam internet-resursiv: ekonomichnyy aspekt [Management of the client base of a tourist enterprise using Internet resources: an economic aspect]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 25, part 2, pp. 107–110. (in Ukrainian)
4. Trusova N., Cherniavska T., Pasiaka S., Hranovska V., Prystemskyi O., Demko V. (2020) Innovatsiyna klasteryzatsiya rehionu v konteksti pidvyshchennya konkurentnykh pozytsiy pidpryyemstv turystychno-rekreatsiyanoi destynatsiyi [Innovative clustering of the region in the context of increasing competitive positions of the enterprises of the tourist-recreational destination]. *GeoJournal of Tourism and Geosite*, no. 33 (3), pp. 1126–1134. (in Ukrainian)
5. New Platform Tourism Services (or the so-called Sharing Economy) – Understand, Rethink and Adapt. UNWTO (2017). Available at: <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284419081>
6. Country Analysis the World Travel & Tourism Council (WTTC). Available at: <https://www.wttc.org/economicimpact/country-analysis/>

Стаття надійшла до редакції 15.01.2024